№ 10. ՄԱՐՏԻ 18 | 1876 | ՄԱՐՏԻ 18. № 10.

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 5 … տարվանը 3 րուբլ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը և պ. Ծատուրեանի խանութում.

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ, Редакція „Мшакъ."

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն լեզւով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառից 2 կոպէկ.

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Կը հրատարակվի 1876 Թ. նոյն պրօգրամայով և ձևով
Տարեկան գինը 5 րուբլ
Կէս տարվանը 3 „
Բացի խմբագրատանից կարելի է գրվիլ և պ. ԾԱՏՈՒՐԵԱՆԻ և նոյնպէս պ. ԱՐԱՍԽԱՆԵԱՆԻ խանութում:
Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի, Тифлисъ, редакція „Мшакъ"

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Լրագրութիւնը վնաս է բերում, թէ օգուտ.— Ներքին տեսութիւն. Թիֆլիսի փոխադարձ կրեդիտի ընկերութիւնը. Նամակ Ս. Պետերբուրգից. Նամակ Աստրախանից. Ներքին լուրեր.— Արտաքին տեսութիւն. Իտալիա. Ֆրանսիա. Թիւրքիա. Գերմանիա. Նամակ Գերմանիայից.— Խառն լուրեր.— Յայտարարութիւններ.

ԼՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՎՆԱՍ Է ԲԵՐՈՒՄ ԹԷ ՕԳՈՒՏ

—

Որոշ „Тифл. Вѣстн." լրագիրը իր № 54-ի մէջ տպեց ուշադրութեան արժանի մի յօդված, Թիֆլիսեան հիւանդանոցի կառավարիչ, պ. Գօրալևիչի դատի առիթով այդ լրագրի դէմ: Յօդվածը այն միտքն է յայտնում, որ այն տեսակ յօդվածներ, ինչպէս „Тифл. Вѣстн." լրագրում հիւանդանոցի դէմ տպված յօդվածը, մեծ օգուտ են բերում տէրութեանը, որովհետև բաց են անում հասարակական, պաշտօնական այս կամ այն հիմնարկութեան պակասութիւնները, նրա թագցրած վէրքերը:

Վաղուց է արդէն անցել են այն ժամանակները, երբ իւրաքանչիւր պաշտօնեայ, մինչև անգամ ամենաաննշան պաշտօն վարողը, կարծում էր իրան մարմնացած տէրութիւն, ուրեմն երևակայում էր իրան անսխալական, անմատչելի...

Տէրութիւնը կոչվում է միայն այն պետական կենտրոնական ոյժը, որ ամենքից բարձր է գտնվում կառավարչական սանդուխի վրա, որ հսկում է իր ամբողջ պետութեան կառավարչական գործունէութեան վրա: Այդ կենտրոնական ոյժը միմիայն ներկայացնում է տէրութիւնը, իսկ մնացած պաշտօնեաները տէրութեան օրգաններն են, նրա ծառաները: Իրան տէրութեան աչքից շատ անգամ ընկնում է իր նշանակված պաշտօնեաների այս կամ այն պակասութիւնը, այս կամ այն զեղծումն.... Միթէ լրագրութեան նպատակը պէտք է լինի անտես առնել ամբողջ պետութեան, կենտրոնական տէրութեան օգուտները, երկիւղ քաշելով այս կամ այն պաշտօնեայի, տէրութեան ծառայի վիրաւորելու, նրա երեսին ուղղակի ճշմարտութիւնն ասելու: Սորանով մենք կարծում ենք ընդհակառակն տէրութեանը մեծ ծառայութիւն արած կը լինի լրագրութիւնը, երբ իրան նպատակ կը դնէ մերկացնել տէրութենից նշանակված պաշտօնեաների գործունէութեան այլ և այլ պակասութիւնները, դորանով լրագրութիւնը կը նպաստէ տէրութեան արթուն հսկողութեանը աւելի էլ արթուն լինելու, կը նպաստէ նրան պարզ տեսնելու այն մի քանի գաղտնի կողմեր ծառայողների պաշտօնական գործունէութեան և կեանքի մէջ, որոնց անհնարին է իրան տէրութեանը նկատելու:

Յաւալի է երբ որ լրագրութիւնը իրան նպատակ է դնում միայն աղմուկ անել և ամեն բան խայտառակել.— Բայց երբ որ նոյն լրագրութիւնը հասարակական կարծիքի հաւատարիմ և ազնիւ արձագանք դառնալով, իրան նպատակ կը դնէ՝ քննել հասարակական երևոյթները, պարզել, բացատրել, մեկնել տարակուսութիւնները, մերկացնել հասարակական և պաշտօնական կեանքի և կազմակերպութեան մէջ մասնաւոր պակասութիւնները, մերկացնել նրա վէրքերը,— դորանով լրագրութիւնը կը նպաստէ կենտրոնական տէրութեան անխոնջ և արթուն հսկողութեանը աւելի խոր կերպով թափանցել հասարակական և պաշտօնական կազմակերպութեան պակասութիւնների մէջ, նրանց վրա տէրութեան աչքերը բաց անել, դորանով կը նպաստէ այդ եղած պակասութիւններին դարման տալուն, ուրեմն կը նպաստէ և ամբողջ պետական կազմակերպութեան անընդհատ բարեկարգելուն:

Լրագրութեան կատարեալ ազատութիւնը երբեք վնասակար չէ կարող լինել պետական կենտրոնական տէրութեանը,— ընդհակառակն լրագրութեան ազատութիւնը տէրութեան օգնական է և պէտք է լինի: Այդ ազատութիւնը սոսկալի չէ միայն մասնաւոր պաշտօնեաներին և պաշտօնական մասնաւոր կազմակերպութիւններին, բաց անելով, մերկացնելով նրանց պակասութիւնները և արած զեղծումները:

Բայց դրանք տէրութիւնը չեն, դրանք տէրութեան օրգաններն են, տէրութեան ծառաներն են...

Տէրութիւնը ինքն էլ ցանկանում է միշտ խիստ և արթուն կերպով հսկել դրանց արածների վրա:

Ինչի՞ չօգնենք մեր թոյլ միջոցներով, մեր թոյլ, բայց ամբողջ ոյժով տէրութեան այդ բարի ցանկութիւններին և օգտաւէտ նպատակին:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿՐԵԴԻՏԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Այս կիրակի, մարտի 21-ին լինելու է Թիֆլիսի փոխադարձ կրեդիտի ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը: Այս ժողովի առիթով արդէն լսվում են զանազան խօսակցութիւններ հասարակութեան մէջ, երևում են նոյնպէս զանազան յօդվածներ տեղական լրագիրներում: „Тифл. Вѣстн." լրագրի հետ միասին այս օրերս տարածվեցաւ մի բրօշիւր պ. Զաքարովից ստորագրված: Թէ մասնաւոր խօսակցութիւնների, թէ տպված յօդվածների մէջ գլխաւորապէս ուշադրութիւն են դարձնում այն կէտի վրա, որ մեր փոխադարձ կրեդիտի ընկերութեան վարչութեան գործունէութիւնը ազատ է ընկերութեան անդամների մեծ մասի վերահսկողութենից...

Եւ ճշմարիտ է, ինչ է երաշխաւոր մեզ, ընկերութեան անդամներիս, որ ընկերութեան վարչութիւնը կամայական կերպով չէ վարվում թէ անդամներին ընդունելու, թէ նրանց կրեդիտի չափը սահմանելու ժամանակ: Մենք համոզված ենք որ ընկերութեան վարչութիւնը և խորհուրդը խղճմտօրէն են վերաբերում դէպի ընկերութեան օգուտները,— բայց եթէ խղճմտօրէն էլ չը վերաբերէին, ինչ հնարներ ունեն անդամները նրանց վարմունքն ու գործունէութիւնը հետազօտելու համար...

Ընկերութիւնը իր կանոնադրութեանը նայելով, ճշմարիտ է, բաւական սահմանված է իր իրաւունքների մէջ, համեմատելով այլ բանկերի, օրինակ բաժանորդական բանկերի հետ, նա չէ կարող այն տեսակ գործերին, այն տեսակ րիսկ (վտանգ) ներկայացնող օպերացիաներին ձեռք տալ, ինչպէս այդ անում են բաժանորդական ընկերութիւններից շատերը,— բայց այնու ամենայնիւ քիչ թէ շատ կայ միջոց այս կամ այն զեղծումն կատարելու, որից ազատ չէ ոչ մի մարդկային հիմնարկութիւն, որից չէ ապահովացնում ոչ մի բաղադրեալ կանոնադրութիւն...

Այս և սորա նման դատողութիւններ են լսվում հասարակութեան մէջ:

Մի կողմից ընկերութեան անդամները իրաւացի են իրանց այդ գանգատների մէջ, որովհետև ընկերութեան գործերի կառավարութիւնը նրանց առջև ծածկված է վարագուրով և միայն ամսական բալանսներից և տարեկան հաշւից ծանօթանում են անդամները քիչ թէ շատ ընկերութեան գործունէութեան հետ:

Մեզ կասեն որ անդամները ուրիշ միջոցներն էլ ունեն վերահսկողութիւն անել ընկերութեան վարչութեան գործակատարութեան եղանակի և գործունէութեան վրա,— և այդ երկու միջոցներն են՝ նախ ընկերութեան անդամներից ընտրված խորհուրդը, բաղկացած չորս դէպուտատներից, և մի նախագահից, որք ընկերութեան անդամներից են ընտրվում հինգ տարով և երկու տարից յետոյ խորհրդի կազմակերպութեան կէսը փոխելով դուրս է գալիս և կարելի է նորերին ընտրել. և երկրորդ՝ վերաքննողական մասնաժողովը:

Բայց առաջինին, խորհրդին, տասւմ են, շատ իրաւունքներ է տուած՝ նրանից է կախված և ընդունելութեան մասնաժողովի անդամների ընտրութիւնը, այն մասնաժողովի, որից կախված է ընդունել սորան կամ նորան անդամ ընկերութեան, սահմանել նրան տրվող կրեդիտի չափը, հաստատել նրա ներկայացրած փոխանակագիրները...

Իսկ ընդունելութեան մասնաժողովը կարող է բարոյական կախումն ունենալ խորհրդի մէջ ոյժ, նշանակութիւն և կշիռ ունեցող այս կամ այն անդամից...

Երկրորդ միջոցը որ ունի ընկերութիւնը իր բանկի վարչութեան գործունէութեան վրա վերահսկողութիւն անելու համար՝ վերաքննողական մասնաժողով է:

Բայց այդ մասնաժողովը, որ ընտրվում է իւրաքանչիւր տարի երեք անձինքներից, պաշտօն ունի, ընկերութեան կանոնադրութեան զօրութեամբ, վերաստուգել միայն ընկերութեան հաշիւները և ոչ թէ վարչութեան գործունէութիւնը: Ընկերութեան վարչութեան գործունէութիւնը վերաստուգելու համար հարկաւոր կը լինէր ոչ թէ մի ամիս ժամանակ տարվայ վերջը, այլ ամբողջ տարվայ ընթացքը: Բայց սորա համար հարկաւոր կը լինէր մի մասնագէտ կօնտրօլեօր նշանակել հաստատ ռոճիկով, կամ հաստատ ռոճիկով ամբողջ տարվայ համար մշտական վերաքննողական մասնաժողով ընտրել:

Ինչի՞ վարչութիւնը միայն տարվայ վերջին ամիսն է գումարում վերաքննողական մասնաժողովը,— որովհետև նա վարվում է ճշգութեամբ կանոնադրութեան հիման վրա: Վերաքննողական մասնաժողովը պաշտօն ունի քննել տարեկան հաշիւը, իսկ տարեկան հաշիւը պատրաստ է լինում տարվայ վերջը և 'ի հարկէ չէ կարող պատրաստ լինել տարվայ ընթացքում:

Այդ բոլոր դատողութիւններից երևում է, որ թէև անդամները իրաւունք ունեն գանգատվել թէ ընկերութեան գործունէութիւնը նրանց աչքերի առջև վարագուրված է մնում,— բայց մեղադրելի են միայն իրանք, անդամները, որք չեն մտածել թէ կանոնադրութեան մէջ կային մի քանի թերութիւններ, և երբ նկատեցին այդ թերութիւնները, չը մտածեցին առաջարկել ընդհանուր ժողովին կանոնադրութեան այս կամ այն յօդվածը փոխել:

Մի ընկերութեան կանոնադրութիւնը գրվում է ոչ թէ այս կամ այն խղճմտաւոր անձինքներին աչքի առաջն ունենալով, ոչ թէ ներկայ վարչութեան մէջ գործող օրինաւոր անձանց 'ի նկատի ունենալով,— բայց նա պէտք է այնպէս մշակված լինի, որ եթէ պատահին կասկածաւոր անձինք, որոնց ձեռք կընկնի ընկերութեան գործերի ղեկը, նոքա անկարող լինէին որ և է զեղծումն, իրաւազանցութիւնն անելու:

Ընկերութեան անդամ

ՆԱՄԱԿ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ

—

Մարտի 2-ին

Ինչպէս ձեզ յայտնի է մասնաւոր հեռագրալուրից, այս տարի, յունվարի 9-ին Ս. Պետերբուրգում եղաւ մի հայերէն ներկայացումն. Որովհետև մինչև այժմ այդ ներկայացման մասին ոչինչ չեմ գտնում «Մշակի» մէջ, այս պատճառով հարկ եմ համարում մի քանի խօսք ասել.

Ներկայացրած պիէսաներն էին, պ. Սունդուկեանցի «Էլի մէկ զոհ» և Մօլիէրի «Սէրը բժիշկ է». Այս անգամ վերջապէս արժանացանք տեսնել մեր բեմի վրա և մի հայ օրիորդ՝ օր. Էգիլխանեանին, որ առաջին անգամ հանդէս դուրս եկաւ Անանու դժուար դերում, իսկ Մօլիէրի պիեսայի մէջ կատարեց Լիզետտի դերը. Տեսնելով նորա համարձակ, զգացմունքով լի խաղը, դժուար էր կարծել, թէ նա առաջին անգամն էր բեմի վերա. Աչքի առաջ ունենալով, թէ փակված ընտանեկան կեանքը և նախապաշարված հասարակական կարծիքը ինչ դժուարութիւններ են ներկայացրել միշտ և ամեն տեղ իւրաքանչիւր հայ-օրիորդին, որ վճռել է մասնակցել որ և իցէ հասարակական գործում, մենք պէտք է ուրախալի երևոյթ համարենք օր. Էգիլխանեանի արած առաջին քայլը. Բացի օր. Էգիլխանեանից, ներկայացմանը մասնակցում էր և տ. Դաւթեանցը, որի շնորհիւ կայացաւ անցեալ տարուայ ներկայացումը. Թէև մեծապատիւ տիկնոջ դերերը այս անգամ աննշան էին (Նատալիա և Լուկինդա), բայց նա իւր մաքուր հայկական արտասանութեամբ դարձեալ ապացուցեց, որ գիրմանական ծագումը ամենևին չէ խանգարում նորան օգտաւէտ և անհրաժեշտ անդամ լինել Պետերբուրգի փոքրիկ հայ-թատրօնասիրական խմբի. Մեծապատիւ տիկինը և օրիորդը շատ կը պարտաւորեն հայ-հասարակութեանը, եթէ շարունակեն իւրեանց մասնակցութիւնը ապագայ ներկայացումների մէջ. Յուսով ենք, որ միւս հայ-օրիորդներն ևս, քաջալերվելով սոցա գովելի օրինակից, այլ ևս առիթ չեն ունենալ բեմից հրաժարվելու, որովհետև երկու դերասանուհի դեռ բաւական չէ մի բեմի գոյութեան և յառաջադիմութեան համար, և հենց այս տարի մի երիտասարդ ստիպուած էր երկու կանացի դեր կատարել.

Երիտասարդները, շատ փոքր բացառութեամբ, մի և նոյն անձինք էին, որոնք մասնակցում էին և անցեալ տարի. Նոցա խաղը մի առ մի քննել ես աւելորդ եմ համարում և բաւականանում եմ միայն ասելով, որ նա անհամեմատ աւելի լաւ էր, քան թէ կարելի էր սպասել մի թատրօնասիրական խմբից. Ես չեմ կամենում նոյնպէս խօսել պիեսայի մասին, որ արդէն բաւական ծանօթ է հայ-հասարակութեանը. Միայն կը ցանկայի մի քանի խօսք ասել այն նշանակութեան մասին, որ ունի հայ-թատրօնը մասնաւորապէս Պետերբուրգում.

Պետերբուրգի հայ-հասարակութիւնը բաղկացած է երկու որոշ տարրերից՝ հաստատ բնակիչներից և ուսանող երիտասարդութիւնից. Առաջիններին համար հայ-թատրօնը մի և նոյն նշանակութիւնն ունի, ինչ որ ամեն հասարակութեան համար կարող է ունենալ նորա կեանքից վեր առած, նորա մայրենի լեզուով գրուած մի պիեսայի ներկայացումը, իսկ երկրորդ տարրի համար նա բացի դորանից ունի և այլ նշանակութիւն. Իւրաքանչիւր ուսանող երիտասարդ, որի մէջ գործնական կեանքը դեռ չէ խեղդել ամեն մի վեհ գաղափար, որ ընդունակ է ապրել իդէալական կեանքով, պարապելով իւր ընտրած մասնագի-

[illegible]

մանքներում բոլորովին անհնարին է առանց ծանր զոհաբերութեան մասնակցողների կողմից. Իսկ եթէ հայ-թատրոնը տալիս է այստեղի հայ-հասարակութեանը մի հոգեկան զուարճութիւն, այդ երեւում է այն ոգեւորուած ծափահարութիւնից, որով նա ընդհատում էր խաղը մինչև անգամ ամենատրագիքական տեղերում և այն ընծաներից, որով նա յայտնում էր իւր շնորհակալութիւնը մեծապատիւ դերասանուհիներին.

Ն. Լ.

ՆԱՄԱԿ ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ

Յունվար 76.

Կարդալով օրիորդ Եղիսաբէթ Տէր-Գրիգորեանցի յօդվածները «Մշակի» մէջ, իմ բոլորովին համաձայնութիւնը յայտնելուց առաջ, աւելորդ չեմ համարում ասել, որ նոքա առանձին ուրախութիւն պատճառեցին ինձ, աչքի առջև ունենալով այդ յօդուածագրի մեր սեռից լինելը. Ես հաւատացած եմ որ շատերը ինձ հետ այդ զգացին, բայց թէ ինչքան չազդեցին և չը հասան իրանց նպատակին այդ յօդվածները,—դորա համար չը պիտի զարմանանք. Միթէ մենք չը գիտենք որ անտարբերութիւնը հայերի յատկանիշն է... Բայց այնու ամենայնիւ չը պէտք է դադարել գրելուց և տոկունութեամբ աշխատելուց. գոնէ կընտելանան մեր սեռի լսելիքը,—թող մեր յետնորդք քաղեն պտուղը.

Դէպի այդ յօդուածները անտարբեր գտնվողներից կարող էք գտնել և Աստրախանի մէջ. Գոնէ մեր սեռը, ինչպէս ասված է յօդուածի մէջ, Թիֆլիսում կարդացել է և անհաւատ է գտնվել դէպի օրիորդի գրական կարողութիւնը, իսկ այստեղ ես հաւատացած եմ, և ոչ մինը մեր սեռից չէ ճանաչում ոչ մի հայերէն թերթ. Սոքա միայն անհամբեր սպասում են „Модный Свѣтъ" ամսագրին, նորա դիւրըմբռնելի ռոմաններին, նորանում միայն կարող են գտնել իրանց հոգուն և ճաշակին համապատասխան նորութիւններ և նորաձեւութիւններ... ինչ աշխատանք, ինչ գրական երեկոյ,—և այն էլ հայոց լեզուով.. ինչ էք ասում. Մենք լսեցինք, որպէս թէ ոմանք կամեցել են այստեղ սկսել փոքրիկ ժողովներ, այսինքն գրական երեկոներ (ի հարկէ օտար քաղաքներից եկողների դրդմամբ), բայց առաջին անգամին իսկ իրանց արածը իրանց համար ծաղրութիւն և զզվանք է համարվել, ըստ որում երբ մինը կամեցել է հայերէն լեզուով գրված մի փոքրիկ յօդուածի ընթերցանութեան ձեռք տալ,—սաստն արհամարհանք և անուշադրութիւն է եղել պատասխանը և կէկին չարունակվել է մոդաների վրա խօսակցութիւն... այդպիսով վերջացել է և այդ մտադրութիւնը և զույգ յաւիտեան..

Մեր սեռը այստեղ ոչ միայն ընկերութեան և տան մէջ արհամարհում է իւր մայրենի լեզուն, այլ և եկեղեցումն անգամ, զույգէ կասկածելով, որ ա ն տ ա շ հայ լեզուն անհասկանալի լինի վերին տեսչութեանը, կամ անընդունակ լինի հոգու զգացմունքն արտայայտելու. Քանի մի անգամ մեզ պատահել է լսել եկեղեցում մեր մօտ կանգնող հայուհուց՝ „Господи прости меня" մաղթանքը. Օտարականը կարող է մինչև անգամ կասկածել իր հայ եկեղեցում լինելը, որովհետև ոչինչ հայութեան նշան չը կայ,—միայն քահանան յիշեցնում է նրան թէ ինքն հայ եկեղեցումն է գտնվում իր «խաղաղութիւն ամենեցուն» ով...

Մայրերը պարտականութիւն են համարում արգելել իրանց որդոց տան մէջ հայերէն խօսելը և իրանք սովոված են իրանց թերի գիտեցած օտար լեզուով խօսել՝ «բալա՛ս, աղջիկս, ты одинъ чашка чай кушалъ» հարցնում է իր աղջկան խնամածու մայրը. Քահանան մինչև անգամ իր տան մէջ փոխանակ իր որդուն ասելու՝ տուր վերարկուս, „дай рясу" ասում է... Երբ հարցնում ես պատճառը,—ասում են՝ լեզուն կոտրելու համար են այդպէս վարվում... Ահա ընտանիքի մայր, և ահա հայր-քահանայ... Ահա ժողովուրդ և ահա հովիւ...

Այժմ, նազելի օրիորդ, եկէք ու գրական երեկոյ պահանջեցէք...

Իսկ ինչ վերաբերում է անկախ աշխատութեանը,—այդ անհասկանալի է այս կողմերում. Շռայլութիւնը վերին աստիճանին է հասած. ամօթ է վերաբերում այն կնոջը, որ հին ձեւով և պարզ է հագնված. Այստեղ կարծես բոլորն էլ հարուստ են՝ հագնվելու, կառք և ձիանք ունենալու համար, իսկ աղքատ են՝ երբ խօսքը մայրենի լեզուի ուսումնասիրութեան վրա է... Եթէ ոմանք ես իբրև մ ո դ ա, կամ ամաչելուց շաբաթը մի երկու ժամ ուզում են իրանց երեխաների ուսումը նուիրել հայերէն լեզուին,—այն էլ յանձնում են փտած հասկացողութեամբ հոգեւորականից սառրին դասի, իրանց քակլին այդ ա ն օ գ ո ւ տ առարկայի համար ն ե ղ ո ւ թ ի ւ ն չը տալու պատճառով...

Թողնենք մեր սեռը և մի կարճ խօսքով ասենք որ արական սեռը աւելի յանցաւոր է այս տեսակ անտարբերութեան մէջ, ըստ որում ոչ միայն անկիրթ և անզարգացածների մէջ հայութեան վրա հասկացողութիւնը ծուռն է, այլ և մեր սակաւաթիւ բարձրագոյն ուսում ստացած երիտասարդաց մէջ, որոնք կարծես Աստրախան մտած օրից, թողնում են իրանց համալսարանական բարձր գաղափարները և ներթարկվում են տեղական անտարբերութեանը..

Ոչ մի ուսումնարան, հայոց կեանքի առաջադիմութեանը նպաստող ոչ մի ձեռնարկութիւն սոցա համար նուիրական չէ.. Աշխէն.

*) Լսում ենք, որ այս տարի, ինչպէս և ամեն տարի, թատրոնը ունեցել է ծախք մօտ 400 րուբլ, որի ծածկելուց յետոյ մնացել է զուտ արդիւնք 100 րուբլ, որ արդէն բաժանվել է չքաւոր ուսանողների մէջ և 90 րուբլ ապառիկ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինչպէս հաղորդում են մեզ Երեւանից, փետրվարի 29-ին տեղիս հայոց հոգևոր դպրոցի դահլիճում սոյն դպրոցի համար կատարվեցան հոգաբարձական ընտրութիւնները. Ներկայ էին 25 պատգամաւորներ. Հոգաբարձական ընտրութեան ժամանակ նախագահում էր Սինոդի անդամ արժ. վարդապետ Տէր-Մատթէոսեանը, և ոչ թէ Երեւանի առաջնորդը. Ընտրութիւնների հետեւանքը չատ աջող կարելի է համարել. Հին հոգաբարձուներից ընտրվեցաւ միայն պ. Յ. Գ է ո ր գ ե ա ն ց, իսկ նորընտիրները սրանք են՝ Ռ. և Կ. Ջ ա լ ա լ ե ա ն ն ե ր, Վ. Ե ղ ի ա զ ա ր ե ա ն, Հ. Տ է ր-Ա մ բ ա կ ո ւ մ ե ա ն և Վ. Գ ե ղ ա մ ե ա ն. Կանդիդատներ ընտրվեցան՝ Վ. Խուդաբաշեան և պ. Մէլիքեան. Յոյս ունենանք որ նոր ընտրված հոգաբարձութեան օրով դպրոցը վերջապէս կը բարեկարգվի.

***

Հետեւեալ լուրերը հաղորդում են մեզ Երեւանից. Տեղիս պատուաւոր քաղաքացի պ. Ղազարեանը ի յիշատակ իր հանգուցեալ որդու քանի մի սենեակներից բաղկացած շինութիւն է սկսել Երեւանի սրբ. Գայիանեան օրիորդաց դպրոցի համար.—Այդ դպրոցի աշակերտուհիների թիւը հասնում է այժմ մինչև 60 հոգի. Ժողովուրդը իգական սեռի կրթութիւնից այժմ էլ այնքան չէ խորշում, որքան առաջ.—Երեւանի վաճառանոցում քանի մի կենսական պիտոյքներ սովորական գնից դուրս էժան են այս տարի. Օրինակ բրինձի խալվարը արժէ 25 րուբլ, որ երբէք չէ տեսնված. Ցորենի խալվարը արժէ 11 րուբլ.

***

Լուր կայ թէ Ե ր և ա ն ի թեմական առաջնորդը շուտով փոխվելու է Վեհափառի հրամանով.

***

Ծիծաղելի է արդեօք այն լուրը որ հաղորդում են մեզ Ե ր և ա ն ի ց. Մեզ գրում են իբր թէ Երեւանի ուսումնարանների թեմական տեսուչը գալիս է Նորքեցուն քաղաքիս հայոց հոգևոր դպրոց և մտնելով դպրոցի երկրորդ դասատուն, արգելում է աշակերտներին «Մշակ» լրագիրը կարդալ. «Բաս ինչ կարդանք», հարցնում են տեսչից..—«Կարդացէք «Արարատը», դա մի հատիկ հրատարակութիւնն է հայոց մէջ»—պատասխանում է տեսուչը.

***

Ներկայ համարում տպում ենք մի նամակ Ա ս տ ր ա խ ա ն ի ց, որի հեղինակը մի օրիորդ է.

***

Մարտի 10-ին կատարվեցաւ Թ ի ֆ լ ի ս ի նահանգապետի Կ. Ց. Օ ր լ օ վ ս կ ո ւ թաղման տըխուր հանդէսը. Նորին Կ ա յ ս ե ր ա կ ա ն Բ ա ր ձ ր ո ւ թ ի ւ ն Կովկասեան փոխարքան և Նրա Որդին ոտով անցան հանգիստի հետ հանգուցեալի տանից մինչև Երեւանեան հրապարակը. Կարելի է ասել որ ամբողջ Թիֆլիսը ներկայ էր թաղման հանդիսին. Փոքրիկ կաթօլիկ եկեղեցին անկարող էր իր մէջ տեղաւորել բոլոր ցանկացողներին պատուել հանգուցեալին իրանց ներկայութեամբ.

***

Մարտի 10-ին Ապօլինարի Կ ո ն տ ս կ ի տուեց Թ ի ֆ լ ի ս ի թատրոնում իր հրաժարական կօնցէրտը բարեգործական նպատակով. Հետեւեալ օրը նա թողեց Թիֆլիս.

***

Գունիբեան հրապարակի վրա գտնվող Գ օ դ ը ֆ ր ո ւ ա պարոնների ֆրանսիական ցիրկը մարտի 11-ին, հինգշաբթի օրը, տուեց մի ներկայացումն յօգուտ Թ ի ֆ լ ի ս ի արվեստագործական ուսումնարանի.

***

Ա խ ա լ ց խ ա յ ի ց մեզ գրում են հետեւեալը՝ «Ինչպէս յայտնի է, մեր քաղաքում մտցնվում է նոր քաղաքային ինքնավարութիւնը. Մարտի 6-ին կիրակի օրը, ժամը 3-ին ընտրողները հաւաքվեցան կարապետեան ուսումնարանի դահլիճում. Յայտնվեցաւ կարդացած ցուցակից որ չ ո ր ս հ ա զ ա ր բնակիչ ունեցող Ախալցխայում ընդամենը 258 մարդ են ընտրողները, այսինքն այն անձինք, որք ազատ են քաղաքային պարտքերից և ուրեմն ց ե ն զ ի իրաւունք ունեն. Վերոյիշեալ ժողովում բազմաթիւ ձայներ լսվեցան, որք պահանջում էին մի առ մի ընտրողների անունները կարդալ, և այդ ընթերցանութենից յետոյ բարձրացան ձայներ՝ «ուր է իմ անունս, ես պարտք չունեմ, ես վճարել եմ իմ քաղաքային հարկը...» Շատերը պնդում են որ ընտրողների ցուցակները անհոգութեամբ են կազմված, որ շատերին մոռացել են մտցնել ընտրողների ցուցակի մէջ, որք վաղուց է պարտքը տուել են և ստացականները ստացել են. Շատերը սկսեցին դիմել այդ իրանց գանգատներով քաղաքագլուխ պ. Խ ի թ ա ր ե ա ն ց ի ն.»

***

Մեզ հաղորդում են Ա խ ա լ ց խ ա յ ի ց և հետեւեալ ուրախալի լուրը՝ «Մարտի 6-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին, պ. Բժիշկ Ղ ա զ ա զ ե ա ն ց կարդաց մի հրապարակական դ ա ս ա խ օ ս ո ւ թ ի ւ ն (նամակագիրը չէ ասում որ լեզուով,—երեւի հայերէն) Ախալցխայի Եղիսաբէթեան օրիորդաց դպրոցի դահլիճում. Դասախօսութեան առարկան՝ բ ն ա կ ա ն պատմութիւնն էր. Դասախօսը այս անգամ ծանօթացրեց իր բազմաթիւ լսողներին մարդի մարմնի կազմակերպութեան հետ. Նա խոստացաւ իր դասի վերջում շարունակել իր դասախօսութիւնները, որոնց նիւթը կը լինի՝ անատոմիա, առողջապահութիւն և ապա կը դասախօսէ կենդանիների, բոյսերի և մետալների վրա. Դասի վերջում լսողները ծափահարութիւններով յայտնեցին իրանց շնորհակալութիւնը դասախօսին.

***

Մեզ գրում են Դ ղ լ ա ր ի ց՝ «Մշակիդ» 7-որդ համարի մէջ տպված առաջնորդող յօդվածը «Կօնդակի առիթով» խիստ լաւ տպաւորութիւն գործեց տեղիս ընթերցող հայ հասարակութեան վրա.»

***

Ա լ ե ք ս ա ն դ ր ա պ օ լ ի ց գրում են մեր լրագրին մարտի 4-ից, թէ այդտեղ ա ւ ա զ ա կ ո ւ թ ի ւ ն ը օրից օր դառնում է մի սովորական երեւոյթ.

***

„Тифл. Вѣстн." լրագրին հեռագրում են Ս. Պ ե տ ե ր բ ո ւ ր գ ի ց մարտի 6 ից, որ Մօսկվայի—Բրէստի երկաթուղու ընկերութեան գանձապահ, պ. Բ ա տ ր ա կ օ վ անհետացաւ. Նորա անհետանալուց յետոյ յայտնվեցաւ որ գանձարանում պակաս է 34,000 րուբլ գումարը.

***

Ե ր և ա ն ի ց մեզ գրում են որ այդտեղի Ս. Գայանեան հայ օրիորդաց դպրոցը մի քանի տարի առաջ չունէր այն նշանակութիւնը, որ ունի այսօր. Հասարակութիւնը այդ վերջին ժամանակները սկսել է աւելի համակրել այդ դպրոցին և ուշադրութիւն դարձնել նրա վրա. Թէ տեսուչը, թէ հոգաբարձուները ամեն ջանք են գործ դնում դպրոցը առաջ տանելու համար. Վերջին ժամանակները հասարակութեան առաջադէմ անձինքներից ոմանք սկսեցին իրանց անձնական ոյժերը նուիրել դպրոցին, նրա մէջ ուսուցչութիւն անելով, իսկ ուրիշներ օգնում են դպրոցին նիւթապէս՝ թէ գումարներ ընծայելով, թէ այլ նուիրատուութիւններ անելով.

***

Թ ի ֆ լ ի ս ի քաղաքային վարչութեան անդամ պ. Պ օ ն դ օ է վ հրաժարական տուեց իր պաշտօնից.

***

„Тифл. Вѣстн." լրագիրը մի հեռագիր է ստացել, որ Մօսկվա—Բրեստի երկաթուղու ընկերութեան գանձապահ Բ ա տ ր ա կ օ վ որ փախել է և փախցրել է մի նշանաւոր գումար, այժմ կալանաւորված է.

***

Լսում ենք որ Փ օ թ ի ո ւ մ շուտով բացվելու է փ ո խ ա դ ա ր ձ կ ր ե դ ի տ ի ընկերութիւնը.

***

Թ ի ֆ լ ի ս ի փոխադարձ կրեդիտի ընկերութեան վարչութիւնը յայտնում է որ ընկերութեան ընդհանուր ժողովը լինելու է մարտի 21-ին Թիֆլիսի ս ո բ ր ա ն ի ա յ ո ւ մ (հայոց կլուբում, Մուխրանսկու տանը), առաւօտեան 10 ժամին.

***

Հաստատ աղբիւրներից իմանում ենք որ Թ ի ֆ լ ի ս ո ւ մ լինելու միօրական ժ ո ղ ո վ ր դ ա գ ր ո ւ թ ե ա ն կատարելը նշանակվում է մարտի 25-ին, ուրեմն հաշւեթերթերը կը տարածվին բնակարանների մէջ ամսիս 23-ին և 24-ին.

***

Յայտնի է որ մեր տեղական քրիստոնեայ ամբոխի մէջ կայ համոզմունք իբր թէ հրէաները իրանց զատիկ տօնը մատենալուն պէս, սկսում են գողանալ քրիստոնեայ երեխաներին, մորթել նրանց և նրանց արիւնը իրանց կրօնական արարողութիւնների մէջ գործածել. Մարտի 12-ին Թ ի ֆ լ ի ս ի Մայդան անուանված հրապարակում ամբոխը տեսնում է որ մի անյայտ ռամիկ մարդ, աղքատ կերպով հագնված մի երեխայ է տանում. Ամբոխը գրգռված հրէաների մասին իր ունեցած կարծիքից, ընկնում է յիշված մարդի վրա և սկըսում է սաստիկ ծեծել նրան. Մանրամասները այդ անցքի մեզ ծանօթ չեն, բայց գիտենք միայն որ ժողովուրդը մի և նոյն ժամանակ ընկնում է և հրապարակի վրա գտնվող մի քանի հրէաների վրա և նրանց էլ անողորմ կերպով ծեծում է. Շատերը կալանաւորվեցան պօլիցիայից.—Հրէաների մասին ժողովրդի ունեցած կարծիքը, իբր թէ նրանք զատկի տօնին քրիստոնեայ երեխաներին են մորթում, ոչինչով չէ ապացուցվել երբէք և կարող է մեկնվել միայն ամբոխի մութ նախապաշարմունքներով. Ընդհակառակն յայտնի է որ հրէական կրօնքը առհասարակ և մանաւանդ կրօնական ծէսերի մէջ, խստութեամբ արգելում է արիւնի թափելը.—Բայց այնու ամենայնիւ հետաքրքիր կը լինէր Մայդանի վրա պատահած անցքի ճիշդ բացատրութիւնն ունենալ.

***

Կիրակի, մարտի 14-ին նոր կառավարիչ կովկասեան քաղաքացի մասի, սենատոր Կ լ ո ւ չ ի ն, ժամի 2-ին կէսօրից յետոյ ընդունեց բոլոր քաղաքական մասի ատեհճանաւորներին Թ ի ֆ լ ի ս ի գիմնազիայի դահլիճում.

***

Մարտի 15-ին Թիֆլիսի Դումայի նստի մէջ վճռվեցաւ ընդունել քաղաքային վարչութեան անդամ պ. Պօնդօէվի հրաժարականը իր պաշտօնից։ Վճռվեցաւ նոյնպէս նախ և առաջ ընտրել պակասորդ մի կանդիդատ և ապա, երբ կանդիդատների թիւը երեքի կը լրանայ, այդ կանդիդատներից ընտրել քաղաքային վարչութեան պակասորդ անդամին, որովհետև վարչութեան անդամի պաշտօնից դուրս եկած պ. Էլիմիրզօվի տեղը արդէն մտել է անդամի պաշտօնի մէջ կանդիդատներից մինը։ Երբ կը լրանայ երեք կանդիդատների թիւը, այդ կանդիդատներից մի անդամ էլ կընտրվի, այնպէս որ վարչութեան երեք անդամ կունենանք, իսկ յետոյ այդ երեք անդամներից կընտրվի աւագ անդամ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻՏԱԼԻԱ

—

Հռոմից հեռագրում են մայրաքաղաքների լրագիրներին, մարտի 4-ից, որ իտալական պատգամաւորների ժողովին ֆինանսների մինիստր Մինգետտի ներկայացրեց պետութեան ելի և մուտքի հաշիւը, որից երևում է, թէ 1875 թւին պետական բալանսը ներկայացնում էր 50 միլիօն ֆրանկ մնացորդ, իսկ ներկայ 1876 թւին չը նայելով որ պետական շատ արտակարգ ծախսեր լինելու են, գոյանալու է այնու ամենայնիւ 10 միլիօն ֆրանկ մնացորդը։—Իտալական „Gazetta d'Italia" լրագիրը նորերումս տպել է իտալական օրագրութեան վիճակագրութիւնը։ Բոլոր լրագիրների թիւը 1874 վերջերում 906 էր, որոնցից 396 քաղաքական լրագիրներ, 31 կառավարչական, 44 եկեղեցական, 84 առևտրական, 59 երկրագործական, 113 արհեստագիտական և բանասիրական, 82 ուսումնական, 11 իրաւաբանական, 6 պատկերազարդ, 22 թատրոնական, 5 երաժշտական, 30 ծաղրական, 17 մանկավարժական և 6 բժշկական։ Առաջին և ամենահին իտալական լրագիրն է „Gazetta di Genova" որ սկսել է հրատարակվել 1797 թւին։—Հռոմի պապը համոզում է այժմ սպանիական Ալֆօնս թագաւորին, որ անպատճառ յետ կանչէ Սպանիա իր մօր Իզաբէլլային, որին 1868 թւի յեղափոխութիւնը աքսորել է Սպանիայից։ Պապը Իզաբէլլային յետ կանչելու խնդիրը դնում է որպէս սպանիական նոր կազմակերպված պետութեան հետ հաշտվելու պայման։ Երիտասարդ թագաւորի մինիստրները վախենալով թէ աքսորված նախկին թագուհու Սպանիա յետ գալը խռովութիւնների պատճառ դառնայ, խնդրել են թագաւորից յետ դցել առ ժամանակ Իզաբէլլայի յետ կանչելը։

ՖՐԱՆՍԻԱ

—

Ֆրանսիական „Journal Officiel" լրագրում տպված է հանրապետական կենտրօնական վարչութեան մի հրաման, որ հրաժարեցնում է իրանց պաշտօնից 13 պրէֆէկտներին։—„Figaro" լրագիրը հաղորդում է որ Փարիզի պրօկուրօրը դատ է յարուցել բօնապարտեան „L'Abeille" լրագրի դէմ, որտեղ տպվեցան վիրաւորական յօդվածներ արտաքին գործերի մինիստրի դէմ։—Ներքին գործերի մինիստրը ընդունելով Փարիզի բոլոր շրջանների մէրերին, մի ճառ ասեց հանրապետական ոգով, թէև շատ պահպանողական ուղղութեամբ։ Այդ ճառը շատ աջող տպաւորութիւն գործեց հասարակական կարծիքի վրա։—Կաթօլիկ համալսարանների կարճատև գոյութիւնը Ֆրանսիայում սպառնում է այժմ կրկին ոչընչանալը։ Այժմեան պատգամաւորների ժողովը և այժմեան մինիստրութիւնը բաղկացած լինելով մեծ մասամբ հանրապետականներից, երևի կը փոխեն բարձր ազատ կրթութեան վրա օրէնքի էութիւնը, կամ գուցէ բոլորովին կը վերցնեն այդ օրէնքը։

ԹԻՒՐՔԻԱ

—

„Polit. Corresp." լրագիրը հաստատում է այն լուրը որ բացի Լիւբօբրատիչից, աւստրիական կառավարութիւնը կալանաւորել է տուել և Հերցեգօվինայի ապստամբութեան առաջնորդներից վեց մարդ և մի հոլլանդացի օֆիցէր, Մարկուս անունով։ Կալանաւորվածներն են Գէորգ Պետրօվիչ, Տօմօ և Վալէ Բալարդիչ, Ստգօ Միսկիչ, Ալօ Վալէ և Ցէզար Ցէզարի։ Այդ բոլոր անձինք մինչև այժմ Տրիէստի բերդում կալանաւորված են մնում։ „Русскій Міръ" լրագիրը մի հեռագիր էր ստացել մարտի 14-ից, որ Լիւբօբրատիչ և նրա ընկերները կազատվին աւստրիական կառավարութիւնից, այն պայմանով որ պատուական խօսք տան այսուհետև չը մասնակցել ապստամբութեանը։—Բօսնիա, Հերցեգօվինայի օրինակին հետևելով, նոյնպէս հրաժարվեցաւ ընդունել Թիւրքիայից առաջարկված վերանորոգութիւնները։—Անգլիական „Pall Mall Gazette" լրագիրը հաղորդում է որ Թիւրքաց կառավարութիւնը նոր արգելքի է հանդիպել վերանորոգութիւնները պետութեան մէջ մացնելու համար։ Թիւրքիային հպատակ քրիստոնեաները, որք ազատված էին զինուորական ծառայութենից, դորա փոխարէն պիտի առանձին հարկ վճարէին կառավարութեանը։ Այժմ քրիստոնեաները հրաժարվել են այդ հարկը վճարելուց և առաջարկում են դորա տեղը կատարել զինուորական պարտաւորութիւնները, որովհետև այժմ Թիւրքիայի բոլոր հպատակները, թէ մահմեդականները, թէ քրիստոնեաները հաւասարեցրած են իրաւունքների կողմից։ Բայց տէրութիւնը քրիստոնեաների այդ առաջարկութիւնը չէ կամենում ընդունել։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

—

Հեռագիրը հաղորդում է որ մարտի 13-ին (25) Պրուսիայի պատգամաւորների ժողովին ներկայացվեցաւ մի պրօէկտ՝ գնել պրուսական երկաթուղիները, դարձնելով նրանց գերմանական կայսրութեան սեփականութիւն։—Հեռագիրը հաղորդում է և այն, որ իշխան Բիսմարկ ստացաւ հեծելազօրքի գեներալի աստիճանը։—Գերմանական պետութեան պաշտօնական լրագիրը ամբողջութեամբ արտատպեց Գամբէտտայի ճառը, որ Լիօն քաղաքումն էր ասված։ Ինչպէս յայտնի է ճառը շատ չափաւոր և խաղաղական ուղղութիւն ունէր և գերմանական „Vossische Zeitung" լրագիրը կարծում է որ գերմանական պաշտօնական լրագրի մէջ այդ ճառի արտատպելը նպատակ ունէր փարատել այն կասկածները, որք ծնվել էին Գերմանիայում Ֆրանսիական հանրապետութեան վերջնական կազմակերպութեան և հաստատութեան ժամանակ։

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻՑ

—

Ստրասբուրգ. 20 փետրվ. 76

Գերմանական ուսանողութիւնը սովորութիւն ունի այն օրերը, որոնք նորան թանկագին են յիշատակներով, կամ առանձին նշանակութիւն ունին նորա կեանքի մէջ, խմբովին տօնել կօմմէրսի (Commers) ձևով։

Որոշված օրվայ երեկոյեանը հաւաքվում են մի դահլիճում նոքա ամենքը, որոնց տիրում է մի զգացմունք, մի ձգտումն և օրվայ կամ րօպէին յարմար երգեր երգելով և ճառեր խօսելով, գարեջրի բաժակներ են բարձրացնում և խմում ամենեցունց սրտերը շարժող գաղափարի, յիշատակների, կամ անձնաւորութեան կենացը։

Վերջին խօսքերից արդէն երևում է որ կօմմէրսի առիթը կարող է լինել ոչ միայն ընդհանուր ազգային մի մեծ և նշանաւոր տօն, այլ և որ և իցէ անցք, որ առանձին մեծ տպաւորութիւն գործեց երիտասարդութեան ամբողջութեան վերա, մի որ և իցէ ժողովրդական անձնաւորութեան կեանքի մէջ պատահած նշանաւոր փոփոխութիւն, վերջապէս մի բան որ մի առանձին ազդեցութիւն ունեցել է, ունի կամ կունենայ ուսանողների ամբողջութեան վիճակի վերա։ Ուրեմն ոչ միայն ազգային, քաղաքական տօներ կարող են տօնվել կօմմէրսի ձևով, այլ և տարեդարձներ, սիրած պրօֆեսօրի հեռանալը համալսարանից, իրարից հրաժարական առնելը առանձին խորհրդաւոր րօպէներում, օրինակ ինչպէս եղել է վերջին պատերազմ յայտնվելու օրը, երբ ոչ մինը չը գիտէր կը տեսնի արդեօք նա կրկին իր սիրած համալսարանը և նրա վարժապետները, կը վայելի արդեօք կրկին իր ընկերների և բարեկամների հասարակութիւնը։

Այսպիսի տօներին մասնակից են ոչ միայն իրանք ուսանողները, այլ և համալսարանի պրօֆէսօրները և այսպիսի րօպէներում երևում է որքան պինդ են այն կապերը, որք կապում են Գերմանիայում ուսանող երիտասարդութիւնը և նրա ուսուցիչները, որոնց նա պարտական է իր գիտութիւնը, իր զարգացումն, իր առաջդիմութիւնը։

Մի քանի օր առաջ գրեթէ ամբողջ Գերմանիայի ուսանողութիւնը տօնեց մի տօն, որ նոր մի ապացոյց է, որքան մեր ժամանակը տարբեր է անցած դարերից՝ որ նա խմանում է գնահատել ոչ միայն անցած գնացած մեծ մարդկերանց արժանաւորութիւնները և մեռուցած ծառայութիւնները, այլ և նոյնը անկեղծ կերպով հատուցանում է դեռ ապրող և գործող տաղանդաւոր անձնաւորութիւնների վերաբերութեամբ։

Փետրվարի 16-ին գերմանական բանաստեղծի Իօզէֆ Վիկտոր Շէֆֆէլի (Scheffel) 50-դ ծննդեան տարեդարձն էր և գրեթէ բոլոր գերմանական ուսանողութիւնը, Վիէննայից սկսած մինչև Ստրասբուրգ, այս առիթից օգուտ քաղեց, որ այդ օրը տօնելով, ցոյց տայ որքան ժողովրդական և թանկագին է ուսանողների համար այն մարդու տօնը, որ իր երգերով նրանց շատ և շատ քաղցր և մխիթարիչ րօպէներ պատճառեց, որ իր սրտաշարժ գրվածների մէջ երգեց այն գեղեցիկ պատմական անցեալը, որ գուցէ գերմանացուն աւելի թանկագին է և սուրբ, քան թէ այլ ազգերի մէջ։

Իօզէֆ Վիկտոր Շէֆֆէլ այն բանաստեղծներից չէ, որոնք ընդհանուր մարդկային գաղափարների համար ասպարէզ են դուրս եկել. նա ամբողջ աշխարհի քաղաքացի չէ. նա աւելի համեստ վիճակ և գործունէութիւն ընտրեց իր համար. նա փառաւորեց գերմանական ազգային, ներքին, ընտանեկան կեանքը. նա ներկայացրեց մեզ գերմանական սրտի զգացմունքները, ուրախ և ծանր կողմերը. նրա անմոռանալի հումօրը ամենածանր, ամենատխուր դէպքերում նմանում է մի գեղեցիկ մանկական, անմեղ ժպիտին արտասուալից մի երեսի վերա, նման է արեգակի պայծառ ճառագայթներին, որոնք մի անձրևոտ օրը միանգամից և յանկարծակի պատռելով մութ ամպերը, իրանց ճանապարհ են բանում և ուրախ լուսաւորում սգի մէջ գտնվող բնութիւնը. . .

Շէֆֆէլ ընդհանուր մարդկութեան բանաստեղծ չէ, որի համար ապացոյցներից մինը այն էլ է, որ նորա ոչ մի գրվածք, որքան ինձ յայտնի է, ոչ մի այլ լեզուով թարգմանած չէ։ Այսպիսի գրվածները թարգմանել անկարելի է, որովհետև նրանք չափազանց մօտ կապված են այն ազգի բնաւորութեան հետ, որին նրանք պատկանում են, իրանց հիմքը ունեն այդ ազգի պատմական անցեալի մէջ, անբաժանելի են զարգացման այն բոլոր ընթացքից, որին ենթարկվել է այս որոշ ազգութիւնը։ Այսպիսի գրվածները թարգմանութեան մէջ կը կորցնէին իրանց գեղեցկութեան, ոգու և հումօրի կէսը և ուրեմն միայն մի թոյլ հայելապատկեր կը լինէին ճոխ, ծաղկած, փառաւոր բընագրի։ Բայց եթէ Շէֆֆէլի գրվածները թարգմանօրէն յայտնի չեն, հազիւ թէ կայ գերմանական լեզուի տեղեակ մի օտարական, որ չը ճանաչէր Շէֆֆէլի գեղեցիկ գրվածները՝ „Trompeter von Säckingen", վէպը, նորա ծաղրական բանաստեղծութիւնների և երգերի ժողովածուն՝ „Gaudeamus!", վերջապէս նրա հիանալի րօմանը 11-դ դարից առնված նիւթով և շատ տեղ ճիշդ պատմական իրողութիւնների վերա հիմնված՝ „Ekkehard".

Ինձ հազիւ պատահել է կարդալ որ և իցէ լեզուով մի րօման, որ այնքան ճշգութիւն պահպանելով պատմութեան վերաբերութեամբ, այնքան մօտ ծանօթութիւն ցոյց տար մարդու հակումների, բնաւորութեան, սրտի ամենաթագուն զգացմունքների հետ։ Աւելացրէք սորան մի պմայլեցնող ոճ, և երբէք չը պակասող հումօրը,—և միայն մի թոյլ երևակայութիւն կը կազմէք այս գըրվածքի մասին, որի վերաբերութեամբ շատ գերմանացիներ անգամ այն կարծիքի են, որ դա ամենանշանաւոր րօման է նրանց ամբողջ գրականութեան մէջ։

Այս գրվածները նորերումս էլ աւելի ժողովրդականութիւն ստացան, երբ պ. Ա. Վէրնէրի վրձինը բոլոր գործող անձանց իրանց բնաւորութեան չափազանց յարմար մի կերպարանք շնորհեց իր պատկերների մէջ։

Այս գրվածների հեղինակն է, որի ծննդեան 50-դ տարեդարձը տօնեցին բոլոր գերմանական համալսարանների ուսանողները փետրվարի 16-ին։ Ամեն տեղից թափվեցան շնորհաւորական նամակներ և հեռագրաւորներ, հրաւէրները իրանց կօմմէրսին մասնակցելու։ Ստրասբուրգից ստացած հրաւէրքին Շէֆֆէլ պատասխանեց որ նա այն օրը պատկանում է այն քաղաքին (Կարլսրուէ) ուր 50 տարի առաջ նորա օրօրոցն էր կանգնած։ Այլ հրաւէրքներին նա կամ քաղցր նամակներով իր շնորհակալութիւնը յայտնեց, կամ փոքրիկ ոտանաւորներ նուիրեց նրանց, որոնք նորա տօնի առիթով հաւաքվել էին իրանց յարգանքը և սէրը ցոյց տալու դէպի բուն ազգային բանաստեղծը։

Ստրասբուրգում կօմմէրսը առանձին նշանաւոր էր այն պատճառով, որ նրա մէջ ասվեցան երկու ճառեր, որոնք հազուագիւտ էին իրանց ոճի գեղեցկութեամբ։ Առաջին ճառը խօսեց մի երիտասարդ ուսանող պ. Լէվալդ, նկարագրելով թէ ինչի Շէֆֆէլ այնքան թանկ է ամեն ազնիւ մըտածող և զգացմունք ունեցող գերմանացու համար՝ նա կարճ բայց ընտիր, բանաստեղծական, ոգևորիչ խօսքերով նկարագրեց այն նիւթերը, որոնք Շէֆֆէլ մշակել էր իր գրվածների մէջ, նկարագրեց այն սուրբ և ազնիւ զգացմունքները որոնք յատուկ են այդ բանաստեղծին. . . Այդ ճառը այնպիսի ոգևորութեամբ ընդունվեցաւ ժողովից, որ ծափահարութիւնները րօպէներով շարունակվեցան և դադարում էին միայն նորից և աւելի մրրկալից կերպով կրկնվելու համար։—Շատ պրօֆէսօրներ իրանց տեղից վերկացան պ. Լէվալդին ձեռքը սեղմելու և շնորհակալութիւն յայտնելու համար նորա գեղեցիկ ճառի մասին։ Երկրորդ նշանաւոր ճառը ասեց պ. պրօֆէսօր Շմօլլէր, այժմեան րէկտօր համալսարանիս։ Նա պատմական իրողութիւնների վերա հիմնվելով ապացոյցներ բերեց, որ բանաստեղծութիւնը, արհեստը և առհասարակ սուրբ և մաքուր զգացմունքների արտայայտութիւնները երիտասարդութեան և մանաւանդ ուսեալ երիտասարդութեան յատկութիւններն են, որ գերմանական գրականութեան ամենանշանաւոր բանաստեղծական գրվածները գրվեցան երբ նրանց հեղինակները երիտասարդ մարդիկ էին, լի ամենաազնիւ զգացմունքներով և ձգտումներով։ Ուսանողութեան ենք պարտական, աւելացրեց րէկտօրը, որ մենք չենք չորանում ամբողջապէս մեր մասնագիտական պարապմունքների մէջ, այլ որ մեր սիրտը դեռ պահպանում է ընդունակութիւնը բաբախել ազնիւ և բարձր գաղափարների և զգացմունքների համար։ կեցցէ ուսանողութիւն. . .

Այս երեկոյ որի ժամանակ բացի սորանից յաջող ընտրված երգեր երգվեցան, մի անմոռանալի տպաւորութիւն գործեց ամեն հանդիսականների վերա։

Ա. Արծրունի

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պ. դօկտօր Անդրէաս Արծրունի գրում է մեզ Ստրասբուրգից մարտի 1-ից (13) «Այստեղ ձմեռը շատ խիստ է եղել այս տարի։ Ցըրտերը հասնում էին մինչև 13 աստիճան զրօյի տակ, իսկ այժմ արդէն երեք շաբաթ շարունակ անձրևները չեն դադարում։ Ամեն օր սպասում են որ հեղեղ կը լինի, ինչպէս գրեթէ ամբողջ հիւսիսային Եւրոպայում։ Ստրասբուրգի մի քանի շրջակայքը ջրի տակն են, իսկ քաղաքիս մի քանի մասերում փողոցների մէջ նաւակներով էին անցնում։ Գրեթէ ամբողջ քաղաքի մառանները ջրով են լցուած։ Մի քանի օր առաջ հեռագրով տեղեկացրին որ Բօդէնի լիճը իր ջրերը սաստիկ տարածել է և Հռէնոսի ջրերն էլ այս պատճառով շատ բարձրացել են։ Դորա հետևանքը ի հարկէ կը լինի որ և մեր այստեղի Իլլ գետը իր ափերից դուրս կը գայ, եթէ շուտով չը դադարեն անձրևները»։

***

Մեզ գրում են Ս. Պետերբուրգից՝ «Ինչպէս յայտնի է, տեղիս հայոց եկեղեցի ունի մօտ 75 հազար րուբլ տարեկան արդիւնք և մինչև այժմ մենք չունենք եկեղեցում օրինաւոր երգիչներ։ Միթէ մի որ և է գումար գործ դնել չենք կարող մի քանի օրինաւոր երգիչներ ունենալու համար։ Երևի մեր Ս. Պետերբուրգի հայերն էլ այն նախապաշարմունք ունեն, որ հայոց եկեղեցում լաւ աղօթք անելու համար՝ պէտք է անպատճառ անկարգ երգեցողութիւն լինի. . .

***

Ճշմարիտ՞ է արդեօք որ իբր թէ Նոր-Նախիջևանի հայերը առաջարկելով կառավարութեան հաստատութեանը մի պրօէկտ իրանց քաղաքում, իրանց փողովրէալական ուսումնարան հիմնելու,—երբ արդէն պրօէկտը առաջարկված էր տէրութեանը, այն ժամանակ միայն յիշեցին, որ մոռացել են մացնել ուսումնարանի պրօգրամայի մէջ հայոց լեզուի դասատուութիւնը. .

***

Պ. Անդրէաս Արծրունի հաղորդում է մեզ Ստրասբուրգից, մարտի 13-ից մի սարսափելի լուր. «Այսօր առաւօտը (5 ժամին) Բազէլից Միւլհաուզէնի ճանապարհով այստեղ եկող գնացքը, Միւլհաուզէնից անցնելով Լուտտերբախի (Lutterbach) կայարանից ոչ հեռու գտնվող կամուրջով, այդ կամուրջը կտրվել է և ամբողջ գընացքը դորա հետ միասին գլորվել է ջուրը։ Հեռագիրը միայն այսքան է հաղորդում, իսկ մասնաւոր լուրերը ստացվեցան որ 200 հոգի խեղդվեցան այդ սարսափելի դժբաղդութեան ժամանակ։ Տպաւորութիւնը այստեղ զարհուրելի է., Պատճառը դեռ յայտնի չէ, բայց կասկած կայ որ բարձր ջրի և նորա սաստիկ հոսանքի պատճառով կամուրջի տակը մաշվել է և շինվածքը գընացքի ամբողջ ծանրութեանը անկարող էր դիմանալ»։

***

Կ. Պօլսի մէջ հրատարակվող «Մանզումէի Էֆքեար» հայերէն թերթը, որ մինչև այժմ քանի մի ամիս շարունակ հրատարակվում էր շաբթին մի անգամ, այժմ գինը բաւական փոքրացնելով, սկսել է հրատարակվել շաբթին վեց անգամ։ Ասում են որ այժմ թերթը սկսել է շատ ծախվել Կ. Պօլսի փողոցներում։

«ՄՇԱԿԻ» ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

—

—Ղզլար. Ա. Կ. Ցաւելով պէտք է ասենք ձեզ, որ յօդվածների վերադարձնելը անհնարին է խմբագրութեան համար.

—Մեծ-Ղարաքլիս. Ա. Ք. Տ. Ս. Շնորհակալութեամբ ստացանք 11 բաժանորդների տարեկան վճարը «Մշակի» ներկայ թւի համար.

„ՄՇԱԿԻ" ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է որ այսուհետեւ էլ չէ յանձն առնում գրքեր ուղարկել գաւառական քաղաքները, այլ միայն ծախում է Թիֆլիսում հայերէն գրքերը. Իսկ մինչև այսօր ով որ ուղարկել է փող գրքեր ստանալու համար,—նրան ի հարկէ գրքերը կուղարկվին.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բաժանուելով իմ ընկեր Ս. Վարդանեանցից, բացել եմ մեր նախկին գործավարների մասնակցութեամբ Թիֆլիզում Միքայէլեան կամուրջի մօտ, պ. Զուբալովի տներում, առանձին գրավաճառանոց հետևեալ վերնագրով.

„КАВКАЗСКАЯ КНИЖНАЯ ТОРГОВЛЯ"

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

Որտեղ վաճառվում են, թէ ընկերութեամբ հրատարակած հայերէն գրքերն և թէ մասնաւոր մարդկանց տպագրութիւնները, և նոյնպէս ռուսերէն ամեն գիտութեանց վերաբերեալ թէ դասական և թէ ընթերցանելի գրքեր. իսկ ֆրանսերէն, գերմաներէն, լատիներէն և յունարէն միայն դասագրքեր:

Օտար քաղաքացւոց պահանջները կատարվում են արագ, ճշտութեամբ և բաւականին արժան գնով: Պահանջները ուղղվում են.

Кавказская книжная торговля въ Тифлисѣ.

1 (3) Զաքարիա Գրիգորեանց

Ժամանակաւոր

ԱՐԺԱՆ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

ժամացոյցների և ոսկեայ իրերի Մ. ՑԷՑԼԻՆԻ մագազինում

Դվորցովի հրապարակում

Շարուրովի տանը, 2-րդ մագազինը անկիւնից:

Մեծ ընտրութիւն ժամացոյցների թէ ոսկեայ, թէ արծաթեայ, ոսկեայ բրասլէտների, գարնիտուրների, մեդալիոնների, բրօշների, օղերի, մատանիների, կոճակների, խաչերի և այլ իրերի 15% աւելի արժան, քան թէ առաջվայ գները:

Մեծ ընտրութիւն շղթաների, սկսած 4 րուբլուց զօլոտնիկի համար և աւելի թանգ:

ՄԻ ՕՐԻՈՐԴ, որ պարապել է տարիներով հայոց լեզուի ուսուցչութեամբ և երկար ժամանակ վարժուհի է եղել մի քանի օրիորդական հայոց դպրոցներում, ցանկանում է ուսուցչուհու և վարժուհու տեղ, կամ Թիֆլիսում, կամ գաւառական մի քաղաքում. Հասցէն կարելի է իմանալ „ՄՇԱԿԻ" խմբագրութեան մէջ. 4 (5)

Դուրս եկաւ մամուլի տակից [illegible] և ընկ. տպարանում, պ. Մ. Միանսարեանցի տառերով տպված, Ս. Պետերբուրգում «ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ԶՕՀԵՐ» գրքոյկը, գործ Ֆրանց ՀՕՖՖՄԱՆՆԻ, Թարգմանութիւն Նիկողայոսի ԼԱԼԱՅԵԱՆՑ. Գինն է Ս. Պետերբուրգում 50 կոպ., իսկ միւս քաղաքներում 60 կոպ. Ծախվում է Թիֆլիսում «Մշակի» խմբագրատանը և Զաքարիա Գրիգորեանցի գրավաճառանոցում. 2 (5)

ԻՆՏԵՆԴԱՆՏՍՏՎՕՅԻ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՇՈՐԵՐ ԿԱՐԵԼՈՒ ԳՈՐԾԱՆՈՑԸ Նաւթլուղի վրա, առաջարկում է, ինչպէս տղամարդիկներին, այնպէս էլ կանանց մշտական աշխատանք ունենալ ցանկացողներին, հետեւեալ պարագմունք՝ կարել գործանոցում ամեն տեսակ արքունի շորեր, ամեն մի հատի համար առանձին վարձով. 5 (10)

Թիֆլիսի „Hôtel de l'Europe" Երևանեան հրապարակի վրա գտնվող հիւրանոցի տէրը, պատիւ ունի յայտնել հասարակութեանը, որ Զատկի գալու տօներին կարելի կը լինի գըտնել նրա մօտ մեծ ընտրութիւն ապուխտի (վետչինա), իր հիմնարկութեան մէջ կերակրած խոզերից պատրաստված: Նոյնպէս կարելի է գտնել հիւրանոցում Զատկի հացեր և այլ ուտելիքներ, բոլորն էլ չափաւոր գներով: 1 (3)

ОБЪ ИЗДАНІИ ВЪ 1876 ГОДУ ГАЗЕТЫ

„ТИФЛИССКІЙ ВѢСТНИКЪ".

Съ 1-го января будущаго 1876 года „ТИФЛИССКІЙ ВѢСТНИКЪ" будетъ издаваться ЕЖЕДНЕВНО, въ прежнемъ направленіи и съ участіемъ нынѣшнихъ сотрудниковъ газеты.

Вслѣдствіи увеличенія числа нумеровъ газеты, подписная цѣна на „Тифлисскій Вѣстникъ" нѣсколько подымается. Годовая подписка опредѣляется: безъ доставки въ 10 руб. сер.; съ доставкою на домъ въ Тифлисѣ 11 руб.; съ почтовою пересылкою: во всѣ мѣстности имперіи въ 12 руб., а во всѣ государства „Всеобщаго почтоваго союза" 16 руб. сер. Полугодовая, третная и т. д. подписка на газету опредѣляется слѣдующимъ образомъ;

СРОКИ.	Безъ доставки.		Съ доставкою въ Тифлисѣ.		Съ пересылкою. По имперіи.		Съ пересылкою. По почтовому союзу	
	РУБ.	К.	РУБ.	К.	РУБ.	К.	РУБ	К.
На 12 мѣсяцевъ	10	—	11	—	12	—	16	—
На 6 мѣсяцевъ	5	50	6	—	6	50	9	—
На 4 мѣсяца	3	50	4	—	4	50	5	75
На 3 мѣсяца	3	—	3	50	4	—	5	—
На 1 мѣсяцъ	1	—	1	25	1	50	1	75

Для лицъ, подписывающихся на годовое изданіе, допускается разсрочка во взносѣ годовой платы, по соглашенію съ администраціею газеты. Для служащихъ такая-же разсрочка дѣлается чрезъ ихъ казначеевъ. 3 (3)

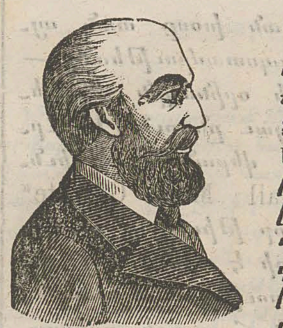

[illegible] ԲՈՒՍԱԿԱՆ ԽՈՆՉԻՑԵՐԻՆ ԳՈՄԱԴԱՅԻՆ, [illegible] Մոսկվայի բժշկական [illegible] Այդ պոմադը [illegible]

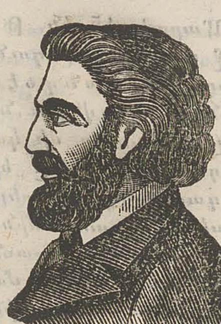

ԳԻՆԸ ՄԻ ՇԻՇԻ ՀԱՄԱՐ 2 ՐՈՒԲԼԻ.

Իւրաքանչիւր շիշի հետ տրվում է և պոմադի գործածութեան նկարագրութիւնը.

ՊՈՄԱԴ

„PASTA EUGENIE"

Այդ պոմադի հնարող տիկինը որ յայտնվեցաւ „Pasta" անունով, պատիւ ունի յայտնել յարգոյ հասարակութեան որ „Pasta Eugénie" այժմ ստացված է և ծախվում է Թիֆլիսում պ. ԼԱՆԿՕՒ մուզիկային մագազինում, Արծրունու տանը, Վլադիկավկասում պ. ՍԵԳԱԼԻ մօտ, իսկ Ստավրոպոլում պ. ԿՈՒՐԻԼՋԷՆԿՕՒ մօտ, որտեղ ծախվում են և միացած այստեղ յիշված արդիւնքները. Այդ պոմադը նշանաւոր է նորանով, որ նրա գործածութեան կարճ ժամանակից յետոյ երեսը խատակվում է զանազան բծերից,

անմաքրութիւններից և խոցերից և ստանում է երիտասարդական հասակին յատուկ թարմութիւնը և գեղեցկութիւնը. Առաջարկվում է այն անձանց որք կամենում են խստակ և սպիտակ երեսի գոյնը ստանալ. Հնարողը երաշխաւոր է պոմադի ներգործութեան հաստատութեան համար. Դրաւական կարող են լինել առնողները համար և այն վկայաթղթերը որք ստացված են թէ Վիեննայի քիմիքոս պրոֆէսոր պ. Կլեչինսկուց, թէ Մոսկվայի բժշկական վարչութեան թոյլտուութիւնը.

ՄԻ ՍՐՈՒԱԿԻ ԳԻՆԸ 1 Ր. 60 Կ.

Որի հետ տրվում է և նրա գործածութեան նկարագրութիւնը.

Իւրաքանչիւր սրուակի վրա ինչպէս մազերի համար, այնպէս „Pasta" գտնվում է մի առանձին դրօշմ «Ամուրի» պատկերով և հնարողի ստորագրութեամբ որի վրա առնողներին խընդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել.

Bertha Ries

Յ. Գ. „Pasta" պոմադը առաջարկվում է և նոցա, որք թէև չունին զանազան վերև յիշված կաշու հիւանդութիւններ, բայց կամենում են ունենալ խստակ և թարմ երեսի, վզի և ձեռքերի գոյնը.

ՁԵՌՔԵՐԻ ՊՈՄԱԴԸ

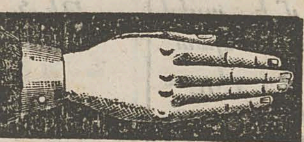

Այդ պոմադը այնպէս է պատրաստված, որ նրա գործածութիւնից յետոյ ձեռքերը ստանում են զարմանալի փափկութիւն և սպիտակութիւն.

Սրուակի գինը 1 ր. 30 կոպ.

ՄԱԶԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՆԵՐԿԸ, թէ մոյգ խարտեաշ, թէ սև, որ ներկում է 10 րոպէի միջոցում և չէ կորցնում իր տեւողութիւնը 6 շաբաթվայ ընթացքում. Արկղիկը 3 րուբլ.

ՏՕԿԱՅԵԱՆ ԲԱԼԶԱՄ, հաստատ միջոց կոշտերի և կաշու կոշտութիւնների դէմ. Սրուակը 60 կ. 9 (50)

ԱՄԵՆԱՀԱՍՏԱՏ ՄԻՋՈՑ

ՓՈՔՐ ԵՒ ՄԵԾ ՄԿՆԵՐ, ԽԼՈՒՐԴՆԵՐ ԵՒ ՄԻՋԱՏՆԵՐ ՈՉՆՉԱՑՆԵԼՈՒ.

ՐԻՍ ԳՈՒՍՏԱՎ ՔԻՄԻՔՈՍ ՊԷՇՏԻՑ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

Որ մի քանի արտասահմանեան պալատներից արտօնութիւններ ունի.

Պատիւ ունիմ առաջարկել թէ հասարակութեանը, թէ պ. պ. վաճառականներին ինձանից հնարած ամենաստոյգ և մեծ ներգործութիւն ունեցող միջոցներ՝ մկներ, խլուրդներ և ամեն տեսակ միջատներ, ինչպէս օրինակ սև ուտիճ (տարական) ցեց, մրջիւն, բաղլինջ, լու և այլն, ոչնչացնելու համար. Յիշեալ միջոցները, որք իմ գիւտերն են և ինձանից պատրաստված են, ստացան կատարեալ հաւանութիւն և յայտնի են ամբողջ Եւրոպայում, որի համար և ունեմ վկայաթղթեր.

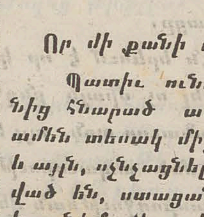

Այդ միջոցները արժանացան Մոսկվայի բազմարվեստեան հանդիսում 1872 թւին մեծ արծաթեայ մեդալի և Վիեննայի աշխարհահանդիսում 1873 թ. առաջադիմութեան համար մեդալի (Fortschritts—Medaille):

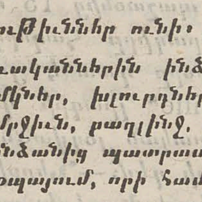

ՀՆԱՐՈՂԸ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐ Է ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀԱՍՏԱՏ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ.

Մեծ քանակութեամբ առնողներին զիջումն կը լինի.

ԳՆԵՐԸ՝

Մկների և խլուրդների դէմ դեղը մի սրուակի համար 1 ր. 50 կոպ. Փոշին սև ուտիճների, ցեցի մրջիւնների և լուերի դէմ 1 րուբլ. Սորա հետ հարկաւոր է առնել և գուտապերչի փոքրիկ մեքենաներ իւրաքանչիւրը 60 կոպ.

Հեղուկ բաղլինջների դէմ մի սրուակ 1 ր.

Այդ միջոցը ունի անուշ հոտ, բիծեր չէ անում և յանկարծակի է ներգործում, որի համար երաշխաւոր է գլխաւոր Դէպօ.

Հաստատ միջոց ԿՈՇՏԵՐԻ և կաշու կոշտութիւնների դէմ, մի սրուակ 60 կոպ.

Գլխաւոր դէպօ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պ. ԼԱՆԿՕՒ մուզիկային մագազինում, Դվորցովի փողոցում, Արծրունու տանը. ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱՍՈՒՄ պ. ՍԵԳԱԼԻ մօտ, իսկ ՍՏԱՎՐԱՊՕԼՈՒՄ պ. ԿՈՒՐԻԼՋԷՆԿՕՒ մօտ.

Օտարաքաղաքացիները թող բարեհաճեն ճանապարհի ծախսը վճարել յիշեալ միջոցները ուղարկելու համար. կարող են թէ փողով, թէ փոստի մարկաներով. 9 (50)

Дозволено цензурою 17 Марта 1876 г. Тифлисъ

Типографія Меликова

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ